

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XXIII. Licet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

Licet.

PARAPHRASIS.

Sicut Christianis concessum nō est, ita mul-
tō minus permittendum est iudæis, vt v-
nius legitimo producto testimonio, cau-
sa obtineatur. quamobrem mandat Pa-
pa, vt si iudæo controuersia sit cum Chri-
stiano, præsertim Clerico, non minus
quàm duorum vel trium viroꝝ, qui pro-
batæ vitæ ac fidelis conuersationis sint, te-
stimonia admittantur, quia licet quædã
causæ sint, quæ plures, quàm duos exi-
gant testes, nulla tamen est causa, quæ
vnius, quamuis legitimo testimonio ter-
minetur.

SUMMARIVM.

1. Duo idonei testes ordinariè sufficiunt in
causis tam criminalibus, quàm ciui-
libus.
2. Vnus vel singularis testis in nulla judiciali
controuersia, quæ sit alicuius estimabi-
lis præiudicij, plenè probat.
3. Recensentur Casus certi, in quibus vnus
testis plenè probat.
4. Vnus testis licet non sufficiat ad conuincen-
dum, vel condemnandum, sufficit tamen
ad inquirendum, citandum, & quan-
dōque ad torquendum Reum.
5. Attestatio vnus iuncta cum alijs indicijs
vel presumptionibus, potest plenam fi-
dem facere in ciuilibus causis, & in cri-
minalibus occultis, quæ sunt difficilis
probationis.

NOT. I. Ordinariè ad probationem rei
iurgæ duo testes idonei sufficiunt tam
in criminalibus, quàm ciuilibus causis *iuxta*
*cap. 17. Deutron. & Matth. 18. In ore duo-
rum vel trium stat omne verbum*, id est, om-
ne negotium ostendi ac confirmari po-
test.

Sunt tamen aliquæ causæ, vt vltimæ vo-
luntates & quædam species contractuum
vel solutionum, ad quas plures testes solen-

m m 3

nitatis

5. Si causa agatur inter duos filios, tunc
parens potest esse testis, item frater in causa
duorum fratrum, idque propter parem af-
fectionis causam, vt docet *Bartolus l. 6. n. 5.*
Mascard. n. 29. Crocius n. 110. Farinac.
n. 205.

6. In causâ matrimoniali, parentum, fra-
trum & cognatorum vtriusq; sexus testimo-
nium ob matrimonij fauorem recipitur, vt
habetur *in c. Videtur. 3. qui matrimonium*
accusare possunt, vbi etiam significatur ho-
rum testimonium in hac causâ plerumque
magis idoneum esse, cū veritatem certius
cognitam habeant.

Verumtamen secundum textum huius
capituli exactius distinguendum, vel agitur
de matrimonio contrahendo, si videlicet
dubitetur, num vir & mulier fidem matri-
monij dederint de præsentī, vel de futuro,
hoc casu parentes recipiendi sunt in testes,
ita vt mater v. g. cum alio teste affirmante,
factam esse promissionem, efficiat proba-
tionem plenā: excipe nisi filio aut filia, quia
est impar diuitiis, nobilitate, potentiâ aut
honore, ex nuptiis peculiaris honor aut in-
crementum accedat, tunc suspectum est
matris testimonium, vt minus æstimari de-
beat propter affectionem.

Vel agitur contra matrimonij, quod du-
pliciter fieri potest, ne contrahatur, quia
obstat impedimentum dirimens v. g. con-
sanguinitatis, hoc casu sufficere debet vnus
matris testimonium, seu confessio; cū a-
gatur de peccato vitando & honore Sacra-
menti seruando, & ita habemus casum, in
quo fides habetur vni testi, etiâ cum aliquo
præiudicio tertij. 2. vt quod contractum
jam est matrimonium, dissoluatur propter
impedimentum dirimens, hoc casu agitur
de magno præiudicio, & ided non sufficit
vnus hominis testimonium, sed minimum
duo testes iurati requiruntur, & ad tale te-
stimonium (si dubitetur de consanguinita-
te aut affinitate) præ alijs idonei sunt paren-
tes & propinqui. *cit. c. Videtur,*

& c. *Quotiens. l. 1.*

* * *

nitatis cuiusdam loco, caesareo iure requiruntur. ut in casu *l. Testium 18. de testibus*. & plura accumulatur speculator de testibus §. 11. olim etiam ad condemnandum Episcopum, Presbyterum, vel Clericum, plurimum quandoque testimonia requirebantur, ut videre est in *6. Praesul. causa 2. q. 5.* sed haec non ubique, nec semper recepta sunt, quin potius generalis regula tradi debet, quod ad conuincendam quamcunque personam quacunque dignitate fulgentem, duo idonei omnique exceptione maiores consentientes testes sufficiant, ut ibidem Gratianus testatur, & docui *lib. 3. Th. Mor. Tract. 6. cap. 4. n. 3.*

Not. II. Nulla judicialis controuersia est; quae per unius hominis testimonium terminari possit, quare dici solet, quod unus testis nullus testis est, item vox unius vox nullius, ut docet speculator, *l. e. Farin. q. 62.* & aded hoc verum est, ut contrarium per statutum vel consuetudinem generalem introduci nequeat, videlicet ut in quibuscunque controuersis criminalibus, aut civilibus ad alteram partem conuincendam sufficiat unius hominis testimonium, sicuti *Crotius tradit, Mascard. de prob. lib. 1. in praefat. q. 11. n. 19. Farin. n. 9.* quia id occasionem apertam praebet hominibus calumniandi, peierandi, & innoxios opprimendi, at verò ut quaedam causae leuiores ac summarie, quibus de modico prauidicio agitur, per unum testem decideri possint de plano & solè facti veritate inspecta, per consuetudinem introductum est, teste *Gabriel. de testibus. concl. 1. n. 45. Maranta de ord. iudiciario. p. 4. dist. 9. n. 76. Mascardo l. c. n. 19.*

Deinde aduertendum est primò, quod loquamur hic de dubiis seu controuersis judicialibus, in quibus agitur de aestimabili prauidicio tertii. *Argum. c. Indicas. 14. causa 3. q. 5.* & tradit Glossator verb. *Vnius.* quod uni testi non creditur in alterius prauidicium.

Alij autem casus sunt, in quibus unius hominis testimonium ad plenam rei fidem faciendam accipitur; quod per unicum testem probari possit, hominem esse baptiza-

tum, ordinatum, confessum de peccatis, ab excommunicatione absolutum, doctortus gradu insignitum, Ecclesiam esse consecratam. *Argum. c. Cum itaque. 113.* & docui *lib. 5. Th. Mor. Tract. 2. cap. 5. n. 3.* 2. cum agitur de euitando peccato, ut si ante contractum matrimonium de impedimento dirimente dubitetur, vnus testis affirmans sufficit, ut dixi in *6. In omni hoc tit. & lib. 3. Th. Mor. Tract. 6. cap. 4. n. 9.* 3. ad probandam innocentiam Rei, ut si confessus aut conuictus homicidium excipiat ac probet per unum testem non suspectum, quod necessariae defensionis causam occiderit, aut quod vulnus lethale non fuerit, sed ex alia causam homo occubuerit, dummodo in partem contrariam non sint alij testes, quae de re *Farin. q. 62. n. 42. Gabriel. concl. 2. n. 35.*

Aduertendum 2. Quod testis vnus licet non sufficiat ad conuincendum aut condemnandum, quia non plenè probat, tamen sufficit ad inquirendum, citandum, immò etiam quandoque ad torquendum Reum, si videlicet sit testimonium vnus omni exceptione maioris, ut docet Speculator *tit. de testibus. n. 11. Lanfrancus in praxi. cap. 8. n. 71. Gabr. & dixi cit. c. 4. n. 7.*

Aduertendum 3. Licet vnus testimonium, si solùm sit, non sufficiat ad probationem plenam, tamen si cum aliis indiciis seu praesumptionibus iunctum sit, efficere potest probationem plenam, saltem in civilibus causis, immò etiam in criminibus occultis, & quae difficile per testes probari possunt, nam quae singula non efficiunt, iuncta inter se facere possunt, iuxta ea quae dixi *6. Cum causam 13. de prob. & docet Farin. q. 62. n. 35.* & tradit Speculator *cit. §. 11. n. 11.* quando ait, quod vnus testis cum fama plenè probat.

CAPITVLVM XXIV.

Ex litteris.

PARAPHRASIS.

Nobilis quidam cum muliere contraxit in facie Ecclesiae, eique ferme septennio cohabi-